

Серія «Воєнні щоденники»
заснована у 2018 році

Художник-оформлювач
М. С. Мендор

Чернієнко В. В.

Ч-49 Щоденник військового лікаря / Віктор Чернієнко;
худож.-оформлювач М. С. Мендор. — Харків: Фоліо,
2020. — 188 с. — (Воєнні щоденники).

ISBN 978-966-03-8200-8 (Воєнні щоденники).

ISBN 978-966-03-9075-1.

Віктор Чернієнко народився 1987 року на Вінниччині у родині вчителів. Після університету М. І. Пирогова, здобувши спеціальність лікаря, за власним бажанням подався до лав Збройних сил України й вступив до Української військово-медичної академії Києва за фахом «хірургія». По закінченні навчання за покликком серця у 2014 році пішов на війну на сході України, щоб боронити свою країну від агресора. Волею долі опинився у пеклі страшних боїв під Іловайськом. Нині працює лікарем-онкохірургом у Києві. У видавництві «Фоліо» 2018 року вийшла друком книга В. Чернієнка «Боже, бережи Україну!».

«Щоденник військового лікаря» — книга автобіографічна, це записки молодого хірурга про війну, а точніше — про страшні події Іловайського котла 2014 року, який став найбільшою трагедією української армії в ході війни на Донбасі.

Це книга про простих українських хлопців, які опинилися на війні, про їхню мужність, неймовірний героїзм та людяність при захисті своєї Батьківщини.

Присвячується усім тим, хто захищав і нині захищає Україну...

УДК 355.422(477)

ISBN 978-966-03-8200-8
(Воєнні щоденники)
ISBN 978-966-03-9075-1

© В. В. Чернієнко, 2019
© М. С. Мендор, художнє
оформлення, 2019
© Видавництво «Фоліо»,
марка серії, 2018

Привіт, дорогий тату!

Пробач, що ми так рідко розмовляли.

Я думав сказати як завжди, що не вистачало часу, — проте насправді, як виявилось, це все моя дезорганізованість у плануванні свого розпорядку дня. Ти вчив, що всьому є свій час і те, що має бути виконане сьогодні, повинно бути неодмінно виконаним.

Я дуже сумую за тобою. В мене, як і завжди, все гаразд, проте ти й так пам'ятаєш, що я ніколи не жалівся. Ти знав, коли мені болить, і ніколи не ображав мене.

Ти був правий — доросле життя дуже важке, проте воно любить сильних. Я не здаюся, як ти і вчив: так ми ставатимемо сильніші день за днем. Твої слова справдились, що досвіду мені додадуть лише роки сумлінних старань.

Я пишаюсь бути сином твого роду, тату.

Низько вклоняюсь твоїй тактовності, стриманості та дорослій шані, яку ти мені надавав навіть маленькому. Це дуже допомагає тепер, у дорослому житті. Так, я правильно знайшов своє місце серед мудрих людей.

Ще зовсім малим хлопчиком, сидючи в тебе на руках, я обіцяв, що ти будеш пишатися мною і плоди моєї праці порадують твоє добре батьківське серце. Сподіваюсь, нині ти бачиш мене, батьку. Маю надію, що ти знайшов спокій на небесах. А я все ще старанно працюю над самовдосконаленням і обіцяю тобі невдовзі перемогти все негативне в собі, але пробачай, якщо в чомусь я все ще засмучую тебе.

Іноколи здається, що я навіть відчуваю твою присутність. Тоді мені враз стає легко й спокійно на душі. Пам'ятаю, ти казав мені, як сильно мене любиш. Тепер я це знаю. Це так важливо, тату.

Я теж тебе люблю!

Ти назавжди у моєму серці.

Її ТИХИЙ ГОЛОС...

Вечеря вдома. Все як завжди: гарячий суп, чай, на столі — запашний хліб. Їм мовчки.

Уважно слухаю її голос. Проте він якось ніби віддаляється й стає майже фоновим. Зупиняюсь поглядом на невидимій точці. Сиджу зовсім нерухомо. Уповільнюється дихання. Голос ніби й далі десь проривається до мого слуху, проте тепер він зовсім позаду. Липкі думки-спогади, домінуючи, витісняють усе — і домашній спокій, і гарячу вечерю, і рідний голос. Несвідомо провалююсь у страшні події війни п'ятирічної давності. І, здавалося б, цьому немає кінця. Війна всім своїм еством знову кличе мене.

Ось чую її... Вибухи... Крики поранених... Запахи горілого окопу... У горлі гіркий присмак порохових газів... Дихаю донбаським тяжким повітрям. Кожен наступний вдих уповільнює серцебиття. Дивлюся в темінь спогадів. Тягучий час смерті й безвиході, розривів снарядів і криків агонії, команди до живих і плачу за загиблими. На душі стає несамовито холодно, проте в обличчя пече пожарище передової. Відчуваю пил і мазут на побитих пальцях і пересохлі потріскані губи. Наростає несамовита спрага. Істерична спрага: хоч одну краплю води! Й безнадійна спрага — жити. Шум у вухах. Виття снарядів. Глибинний вибух — земля з деревами летить шкереберть, чергова вирва сильно димить. Печуть очі. Спроба вдихнути глибше — відчуваю, як душить і стискає.

— Віть..

Пролунало ніби з неба і якось зовсім спокійно та лагідно.

— Віть... — знову чую вже майже знайомий голос. Не можу ще прийти до тями.

— Віть, ти тут? — тихо і з жалістю продовжує лагідний голос...

Ковтаю гірку грудку пересохлим горлом. Повільно заплющую очі. Темрява. Нарешті пригадав — я вдома. Це все відлуння страшної війни.

Я вдома. І її тихий голос знову кличе мене, повільно повертаючи назад до дійсності. Розплющую очі. Помічаю її стурбований вологий погляд. Бліда рука злегка тримає мене за пальці. Здається, я навіть не помітив, коли випала ложка. Навколо — спокій. І лиш помітне тремтіння білої серветки в моїй руці вказує, де я щойно був...

— Як довго? — запитую.

— Усього кілька секунд. Тебе не було всього кілька секунд... Ти знову в спогадах?

Боже! Усього секунди... А ніби цілі години промайнули для мене знову там, звідки не можу ніяк вирватись.

Спокійно видихаю. Я вдома.

І лиш її тихий голос знову повертає мене до життя.

КОРОТКИЙ ВСТУП

Кажуть: і так нелегко було народу жити — хоч плач. А тут такі часи настали для молодого незалежної України. Прийшла болісна страшна війна, яка в 2014 році охопила відразу дві області на сході України. Окупант заводить свої численні війська й постійно підтримує їх боеприпасами та далекобійною артилерією як зі своєї, так і з окупованої території.

Хвиля за хвилию масово проходять мобілізаційні збори. Хто, як не ми, захищатиме нашу рідну Батьківщину! За покликом серця та душі йдемо боронити наш добрий народ від неочікуваного нападу сильного ворога. Численні військові колони щодня вирушають зі всієї України на схід. Нікому не віддамо Батьківщину! Перемога буде за нами!

Усі види забезпечення максимально працюють для підтримки армії в зоні антитерористичної операції.

Як і будь-яка масштабна війна, вона потребує великої кількості медичних працівників. Швидко формуються вкрай необхідні лікарсько-сестринські групи для посилення медичного забезпечення військових формувань і відправляються на різні ділянки бойових дій проведення антитерористичної операції.

Усього місяць, як я завершив майже на відмінно навчання на хірургічному факультеті Української військово-медичної академії Збройних сил України.

Йду боротися не проти війни. Я боротимусь за мир!

ЗЕЛЕНІ НАСАДЖЕННЯ — «ЗЕЛЬОНКА»

П'ять діб тривала наша нелегка мандрівка стареньким автобусом, мабуть, ще випуску 1970-х років, який весь час перегрівався на такій спеці й кидав хмари брудного диму в запилений душний салон.

Усіх пригод та здивувань нашої довгої дороги — відразу й не переповіси. Проте якось доїхали.

Лише першого і єдиного дня мені пощастило потрапити у військово-польовий пересувний госпіталь (ВППГ) під Новоайдаром Луганської області. На одну ночівлю. Наступного дня нас мають перекидати під Донецьк для посилення медичного обслуговування військових формувань 51-ї бригади. Там нині йдуть найтяжчі бої. Неймовірно велика потреба в медичних працівниках. Усе рухається ближче до передової. Напрямок — Іловайськ.

Проте сьогодні ми в Новоайдарі.

Маючи гарні сонячні окуляри-крапельки, високу військову кепку та хвацький вигляд старшого лейтенанта — свіжого випускника академії, я, не розуміючи, куди потрапив, чітко, по-військовому борзо керую своїми водіями та цивільними медиками при розвантаженні речей, провіанту та запасу питної води. Більшість оснащення ми отримали від простих волонтерів Рівненщини. Волонтери українського народу годують свою армію. Тутешній сильний запах збройного мастила та солярки від двигунів надає мені оман-

ливої ейфорії та гордості від усвідомлення, що я нарешті на справжній війні. Хоча чув про це лише від своїх викладачів військової справи, більшість із яких черпали власний досвід із сумнівної застарілої літератури і далі своєї учительської в наступ не ходили. А ті нечисленні співвітчизники, які справді пройшли через пекло війни, зазвичай сумно мовчали й майже нічого не розповідали зі свого реального болісного досвіду.

Про неймовірну спеку в цих місцях годі й казати. Пилука. Вітер. І постійний гул гвинтокрилів, що по черзі підіймаються та сідають на спеціальній ділянці. Курява така, що на мить забуваю, що ми в рідній Україні. З військових літальних апаратів виносять поранених і скалічених бійців. Чути важкі стогони та болісні крики. Лунають вигуки військових санітарів та чіткі вказівки командирів.

Тут базувався чималий військово-польовий пересувний госпіталь. Кількість техніки просто вражає. Бігаю й усе роздивляюся. Необлаштовані глибокі двометрові траншеї-ярути машинного копання свідчать, що ними ще не користувалися. Як у таку стрибнути й не покалічитися? Артилерійського обстрілу тут ще не було. Територію оточує великий захисний вал із насипаної землі, викопаний трактором. Щось схоже на велике наметове містечко, тісне та людне, як мурашник. Навколо місця дислокації мікрогніздами розташовуються зенітні установки ЗПУ-23-2, замасковані пункти зв'язку та контрольно-пропускні пункти. Усе налагоджено досить серйозно й практично за всіма військовими правилами. На мить замріявся: добре було б саме тут служити військовим хірургом! Проте мій пункт призначення інший — передова. Вдячний хоч за одну ніч тут, на хорошому розкладному ліжку та ще й у просторому наметі лікарсько-сестринської групи.

Помився в імпровізованому загальному душі просто неба й знову набрався пилу. Ніби почистішавши, іду до місця куріння. Не те щоб мені дуже подобався тютюновий дим — хочу почути найсвіжіші новини з передової. Розмі-

стився на дерев'яній лаві поміж поранених солдатів та стомлених лікарів і сумлінно намагаюся набратися хоч якогось досвіду з розповідей учасників боїв.

Уразила історія пораненого солдата-артилериста про загиблого товариша з військово-польової кухні. До кульового поранення сам він служив в артилерійській батареї реактивної системи залпового вогню «Град». В обідній час із найближчої кухні їм розносили пайки та щойно зварену гречку. Його друг був хорошим кухарем і дуже доброю людиною. Завдання його — обігати всі віддалені мінометні гнізда й роздати провіант і добавки завжди голодним артилеристам. Цього вечора артбатарея опрацьовувала досить велику ділянку противника. Тож на обід та вечерю їх ніхто не відпускав. На війні — як на війні. Перекусили чим мали — й далі до праці. Радісно помічають, що до них, пригнувшись, прямує кухар із термосами гарячої вечері. Реактивна система залпового вогню «Град» голосно реве вогнями, відправляючи численні снаряди. Залігши, усі вичікують завершення наступної відправки смертоносного пакета. І тут неочікувано одна з ракет, тільки вийшовши із запуску, розривається над самою кабіною машини «Урал», та ще й з такою силою, що розкидає все навкруги. Пощастило, що з оточення ніхто не постраждав. Практично всі уламки пішли високо в небо. Проте, як виявилось потім, один із великих шматків металу долетів аж до кухаря, який не встиг лягти на землю. На очах у всіх йому відірвало голову і бездиханне тіло важко впало на закривавлену землю... От тобі й служба майже в тилу, та ще й начеб на кухні. У смерті тут свої плани на болісний урожай важкого 2014 року.

Поранений друг загиблого кухаря, продовжуючи свою важку розповідь, тужливо затягся схованою в долоні дешевою цигаркою і гірко заплакав.

З таких страшних розповідей очевидців та поранених я черпав більшість свого досвіду для подальшої служби у пеклі війни, і це надалі збереже мені життя.

Хтось кричить, що знову привезли поранених на «Уралі». Чимдуж прямою до місця події, плануючи напроситись до місцевого хірурга на першу асистенцію. Хочу допомогти бодай чимось. На місці бачу, що машина з опущеним бортом повільно здає назад. Її тісно обступили озброєні бійці й невідомі чоловіки у напрасованих білих сорочках із дорогою фотокамерою й теками документів у руках. З відкритого «Уралу» рясно скапує тягуча червона кров. Побачене мною закарбувалося назавжди. Там, повністю оголені, лежать у крові троє чоловіків, у кожного з них — прострелене коліно і зв'язані руки за спиною. Як пояснили — це зрадники Батьківщини, які за брудні гроші противника тривалий час були на стороні східного сусіда й жорстоко вбивали наших українців. Вони й самі були дуже розчаровані у підступному брехливому ворогові й зі страхом розповідали про поденну суму оплати за всі їхні скоєні вбивства та катування.

Біжу на пошуки розгорнутого операційного «трилисника» для підготовки до оперативного втручання — первинної хірургічної обробки (ПХО). Поговорив з місцевими лікарями, повертаюсь із завданням переглянути, чи є ще якісь важкі поранення. Проте цього разу поранених я вже не знайшов. У повітрі тхнуло кров'ю, потім та болем. Запитавши, де вони, я отримав байдужу відповідь зі справжнього страшного пекла:

— Це війна, лейтенанте! Вони вже всі лежать там — у «зельонці»...

Ніч на 6 серпня 2014-го

РОЗВІДУВАЛЬНИЙ ЛІТАЛЬНИЙ АПАРАТ

Своєчасна розвідка є обов'язковою вагомою складовою війни.

Дистанційно керований безпілотний літальний апарат з відео- та фотокамерою умовно називається «дрон» або по-простому — «джміль». Ми таких іще не маємо. Зазвичай справжні якісні апарати живучі й дуже дорогі. Небідний окупант забезпечений ними досить добре.

Збити його з АК-47 чи іншої стрілецької зброї практично не вдається. Він володіє неймовірною маневреністю й достатньою висотою польоту, інколи до кілометра. Деякі з них є досить великими й помітними. Зазвичай їх іще й добре чути.

Часто після набридлого «дзиччання» ворожого безпілотника розпочинався влучний мінометний обстріл наших позицій. Особливо такий непроханий «птах» є небезпечним для колон на марші, для наступу, при передислокації. Він невтомно стежить за всіма подіями на безпечній відстані й помічає все до найдрібніших деталей своїм ворожим оком.

Нерідко наші солдати, побачивши безпілотник у синьому небі, швидко лягали на спину й відстрілювалися довгими чергами зі своїх АК. Проте майже жодного разу не вдавалося «поранити» цю ворожу птицю. А збиту апаратуру відбирали спецслужби для подальшого розслідування.

Уперше мені вдалося зустріти металевого «окатого двоголового орла» саме на ночівлі під селищем міського типу Новоайдар. Наш намет був заповнений особовим складом, переважно військовослужбовцями із Західної України. За попередню добу в дорозі на виснажливому сонці всі дуже